

MIRCEA FARCA
(Baia Mare)

INTERFERENȚE LEXICALE ÎN MARAMURE *

Introducere

Zona cercetată aparține subdialectului maramureean, care se înscrie în aria de nord-vest a dialectului dacoromân. Această arie dialectală se caracterizează printr-un pronunțat caracter arhaic, păstrând la nivelul tuturor compartimentelor stadii vechi de limbă, unele chiar necunoscute până acum.

Vocabularul (lexicul) unei limbi se află „în dependență directă de evoluția societății și a gândirii” (ILR 1978, p. 55), de aceea, acesta va fi supus unor permanente schimbări și înnoiri. În prezent, datorită influenței tot mai accentuate a limbii literare prin dezvoltarea ferăseană a mass-mediei, prin legăturile tot mai strânse cu orașul, nu în cele din urmă, prin contactul tinerilor cu școala, continuarea studiilor în învățământul superior etc., graiurile populare sunt supuse unui puternic proces de „nivelare”, de uniformizare, de apropiere față de limba literară. Toate acestea își manifestă, cu precizie, prezența la nivelul lexicului, care este compartimentul cel mai deschis al limbii și „cel mai sensibil față de inovații, cel mai receptiv față de împrumuturi” (Todoran 1984, p. 140).

Din contactul îndelungat al românilor din această zonă cu vorbitori de limbă ucraineană (ruteană), în special, vorbitori de limbă maghiară și germană a rezultat o trăsătură specifică subdialectului maramureean.

* Această lucrare a fost realizată în cadrul proiectului Societatea Bazată pe Cunoaștere – cercetări, dezbateri, perspective, cofinanțat de Uniunea Europeană și Guvernul României din Fondul Social European prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013, ID 56815.

mureșean, care vizează în principal compartimentul lexicului și demonstrează o dată în plus caracterul „deschis” (Marin 1981, p. 350) al acestuia. Deschiderea spre elemente noi a favorizat și printr-o trundere a unor termeni români neologici direct sau indirect, prin intermediul maghiarei, germanei sau slavei, fapt indicat și de forma lor fonetică: *dan uri* „dansuri”; *lit r()* „litru”; *met r* „metru”; *oloi* „ulei”; *alat* „salat”; *ircus* „comedie, circ” etc.

În urma analizei diacronice și sincronice a lexicului studiat¹, se delimitează trei straturi terminologice (*Chioar*, p. 78–85):

1. Cuvinte vechi, printr-o stratură în graiurile maramureșene.
2. Cuvintele care reprezintă diverse surse și epoci.
3. Lexicul neologic, printr-o stratură în această arie lingvistică prin intermediul mass-mediei, prin care limba literară își manifestă influența.

Dacă cuvintele din primul strat constituie elemente de continuitate cu restul dacoromânei, cele din al doilea au o distribuție discontinuă, cu un regim funcțional limitat la aria lingvistică avută în vedere, ceea ce duce la o delimitare a acestei zone de restul ariilor lingvistice. Prin urmare, prezentul studiu se va referi doar la acele cuvinte care pot fi incluse în cel de-al doilea strat terminologic: cuvintele care reprezintă diverse surse și epoci.

Datorită contactului îndelungat cu limbile populațiilor vecine: ucrainean (rutean), maghiar sau german, în lexicul subdialectului maramureșean se înregistrează un număr considerabil de elemente de origine străină.

Materialul lingvistic excerptat a fost ordonat pe domenii, astfel:

1. P R ILE CASEI: *ala* „schel” < magh. *állás* (ALRR – *Maramureș*, vol. II, h. 249, punctele 222, 223, 225–240); *batc* „zvorău” < magh. *botkó* (ALRR – *Maramureș*, vol. II, h. 265, punctele 229, 230); *ciotorn* (*ciotoarn*, *ciotern*), „jgheab, burlan la cas”

¹ Cercetările noastre asupra lexicului maramureșean se bazează pe materialul lingvistic prezentat în cele patru volume din ALRR – *Maramureș*, pe textele dialectale culese de aici de către cercetătorii de la Institutul de Lingvistică „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, București (în manuscris) și pe culegerile de folclor tipic rite din această zonă.

< magh. *csatorna* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 271, punctele 225, 228, 230, 232, 234); *cirip* „,igl” < magh. *cserép* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 275, punctele 232, 234); *corf* „,coviltir” < magh. *korfa* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 346, punctele 224, 229); *drani* „,indril” < ucr. *dranya* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 334/25); *h iza* „,scheletul acoperi ului” < magh. *hajzás* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 293, pct. 223; ALR II, s.n., vol. VI, h. 1722, punctele 353, 362); *malt r* „,mortar” < magh. *malter* (ALRR – *Maramure*, vol. IV, plan a XIV, chestiunea [668], punctele 223, 225–227, 231, 232, 240); *palant* (*p lant*) „,gard” < ucr. *palanka* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 248, pct. 231; h. 281, punctele 223–237, 238–240); *prizm* (*prism*, *prijm*) „,prisp” < ucr. *prispa* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 252, punctele 222–225, 227, 229, 230, 232–240); *atr* „,prisp închis, ca un cerdac”, „,pridvor”² – sens numai în *Maramure* < magh. *sátor* sau sl. *šat r* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 251, punctele 221–226, 228–240; TD – *Basarabia*, BA, p. 327/25); *steregie* „,funingine, zgur” < sl. *styrati* (cf. îns i DER, nr. 8756; ngr. , CADE: lat. vulg. **stil g nea*) (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 293, punctele 223, 229, 237, 239, 240); *timpi* „,stâlpi” < germ. *Stampf*, *Stump* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 282, punctele 224, 230); *tegl* „,c r mid” < magh. *tégla* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 245, punctele 222–230, 232–240); *târna* „,pridvor” < magh. *tornác* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 251, punctele 224, 225, 227, 229); *agl* „,z vor la u ; b la pu ca de soc” < germ. *Zagel* (ALR II, s.n., vol. V, h. 1323, pct. 353; ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 265, pct. 232); *vaióg/ voioog* „,c r mid nears , chirpici” < magh. *vájog* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 246, punctele 221–235, 237–240); *val u/ hal u* „,jgheab” < magh. *vályú* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 271, punctele 221–223, 226, 227, 235, 238, 239); *v c lui* „,a tencui” < magh. *vakolni* < *vakolás* (ALRR

² Termenul *atr* constituie un exemplu de degradare a sensului; astfel, în secolul al XVI-lea denumea *cortul domnesc* (Adamescu 1935, p. 12). În *Maramure* mai are sens de „magazin ambulant (demontabil)”; de obicei, aici se vând lucruri ieftine, dar i de o calitate mai sc zut . Dup L. ineanu (1925, s.v. *atr*) *atr* < sl. *šat r* „,cort”.

– *Maramure* , vol. II, h. 253, punctele 221, 240); *vrani* (*vragni*) „poart mai mic , f r încrust turi” < sl. *vratnica* („poarta e mare i înalt , cu încrust turi”, cf. nota 234) *ALRR – Maramure* , vol. II, h. 259.

2. OBIECTE I ÎNDELETNICIRI CASNICE: *banc* „borcan” < rus. *banka* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 362/5); *boat* „bât , ciomag drept” < magh. dial. *botta* (Kis 1962, p. 59) (Bude ti, Fere ti, Moisei); *bocai* „ulcior mai mic” < germ. *Pokal* sau srb. *bokal* (*ALRR – Maramure* , vol. II, h. 311, nota pct. 237); *budâi*³ „b rbân mare” < magh. *bödön* (ALR II, s.n., vol. I, h. 190, pct. 362; *ALRR – Maramure* , vol. II, h. 331, punctele 231–235, 237, 238); *canistru* < germ. *Kanister* (TD – *Basarabia*, BA, p. 325/15); *cant* „vas îngust de tabl (folosit în special la transportul laptelui)” < magh. *kanta*⁴ (Bude ti, Fere ti) (Marin, M rg rit 2005, p. CLXII); *cerg* „p tur de lân ” < sl. *cerga* (TD – *Basarabia*, Pl, p. 390/5; *cocie* „c rucior de copil” < magh. *kocsi* (TD – *Basarabia*, ST, p. 386/5); *cor u* „dami-gean ” < ucr. *korsov* (cf. DEU, vol. II, s.v. *korsov*: < magh. *kórso*) „vas de sticl cu împletitur de nuiele” (*ALRR – Maramure* , vol. II, h. 333, punctele 221–229, 234); *dug u* „dop” < magh. *dugó* (TD – *Basarabia*, ST, p. 377/5); *ferang/ ferhang/ ferhong/ firong* „perdea” < germ. *Vorhang* (*ALRR – Maramure* , vol. II, h. 268, punctele 221–238, 239, 240; TD – *Maramure* , P, p. 36/25); *fideu* „capac” < magh. *fed* (ALR II s.n., vol. IV, h. 1045, punctele 353, 362; *ALRR – Maramure* , vol. II, h. 304, punctele 221–234, 236–240); *finge* „can ” < magh. *findzsa* (TD – *Maramure* , Bz, p. 43/15); *fioc* „sertar” < magh. *fiók* (*ALRR – Maramure* , vol. II, h. 315, punctele 225, 228, 231); *labo* „crati ” < magh. *lábos* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1044, pct. 362); *mo ini* „chibrituri” < magh. *mosini* sau germ. *Maschine* (cf. DLR, s.v. *ma in*) (*ALRR – Maramure* , vol. II, h. 295, punctele 222, 228); *g van* „lingur mare, polonic” < sl. *vagan* – metatez (ALR II,

³ Termenul este semnalat de c tre Teofil Teaha (1975, p. 113) i în graiurile din Oltenia în formele *b dâi*, *badâi*, *b d i*, *bâdâi* (NALR – *Oltenia*, vol. III, MN, pl. 58).

⁴ Cf. österr. *Kandel* (Wehle, p. 178, *apud* urcanu 2005, p. 36).

s.n., h. 419, pct. 353); *pin lu* „briceag, cu it mic” < magh. *peniculus* (Avram 1997, p. 159) (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 335, punctele 221–225, 227–232, 240); *ploibaz* „condei, creion” < sl. *playvaz* (ALR II, s.n., vol. III, h. 915, pct. 353); *popiro* „hârtie” < magh. *papiros* (ALR II, s.n., vol. IV, pct. 353); *a pr nica* „a sp la rufeale cu maiul” < ucr. *pranyk* „mai” (TD – *Basarabia*, AJ, p. 345/30); *r zvalc* „sucitor” < ucr. *razvalka* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 307, punctele 226, 227); *strujac* „saltea de paie” < germ. *Strohsack* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 321, punctele 221–237, 239, 240); *stru* „buchet (de flori)” < austr. *Strutz*⁵ „cozonac”: *De cu mic am purtat stru* (*Corpus S pân a*), *Sînt i feciori cu stru uri* / *Sint i fete cu cununi* (GN, vol. II, p. 40, BA); *parg* „sfoar ” < magh. *spárga* (ALR II, s.n., vol. III, h. 740, pct. 353); *por* „sob de tabl sau de c r mid ” < magh. *spór* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 334/5; St, p. 384/15); *tiob* „troac ” < ucr. *štovd*, *štub* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 297, pct. 235); *a urlui* „a freca podelele” < magh. *súrolni* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1234, punctele 353, 362); *tep e* „tav ” < magh. *tepsi* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 357/35, Bude ti, TA); *ticl z u* „fier de c lcat” < magh. *téglázó* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1232, punctele 353, 362; TD – *Basarabia*, Pl, p. 395/5); *tolcer* „pâlnie” < magh. *tölcsér* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 313, punctele 221–226, 228–240); *uncrop* „ap clocotit ” < ucr. *ukrop* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 346/20); *videre* „g leat ” < magh. *veder* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 284, punctele 222, 224–228, 230–236, 238, 239); *a zoli* „a înmuia i freca rufeale” < ucr. *zolyty* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 344/25);

⁵ În *Maramure*, *stru ul* (de m rimi variabile) „buchet (buche el) de flori” este purtat la guler de c tre mire, na i i rudele apropiate. Se mai pune *tru* în vârful unei case în curs de construire. *Stru* < mhd. **strûz*. Vasile Fr il (2006, p. 143) menioneaz faptul c ini ial, *stru* însemna ‘buchet de flori’ i îl semnalez în nordul Transilvaniei, *Maramure* i Bucovina. Evolu ia de la ‘buchet de flori’ la ‘cozonac’ se explic prin faptul c în unele locuri, la mor i, pe lâng ofranda pentru mântuirea sufletului împreun cu o band (fâ ie de hârtie) împodobit se a az i un colac de *stru*. Prin l rgirea sensului, *stru* a putut servi drept ‘colac în form de coroaan sau alt form la mor i’ (Arvinte 1971, p. 55) < austro-germ. *Strutz* „jimbl , cozonac” (Binder, în AUT, V, 1967, p. 69); cf. i germ. *Strauss* „buchet de flori”.

3. ÎMBR C MINTE, ES TURI: *bar on* „catifea” < magh. *bársony* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1207, punctele 353, 362); *bart* < magh. *párta*⁶ „îndoitur în partea de sus a cioarecilor pentru introducerea br cinarului” (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1144, punctele 353, 362 – termenul circul pe o arie mai larg care cuprinde nordul Transilvaniei, Moldova de vest i Cri ana, respectiv în punctele 228, 235, 260, 272, 284, 325; vezi i ALRM II, s.n., vol. III, h. 998, punctele 353, 362). Termenul este mai vechi, fiind întâlnit i în textul Paliei de la Or tie (secolul al XVI-lea) cu sensul „marginie”: *S faci i mas den lemn de setim ... f pre ea i beart ... de o palm înalt* 262/17 (cf. Pamfil 1958, p. 236); *berlej* „c ptu eal ” < magh. *bélés* (ALR II, s.n., vol. II, h. 527, punctele 353, 362); *c bác* „hain , veston” < magh. *kabát* (Marin, M rg rit 2005, p. LIV) (TD – *Basarabia*, Pl, p. 392/25, 393/10); *ceapl u* „iret (la ghetete)” < magh. *csápló* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1191, pct. 353); *clop* „p l rie” < magh. *kalap* (GN, vol. II, p. 47, BA; ALR II, s.n., vol. V, h. 1336, punctele 353, 362); *gat'i* „pantaloni” < magh. *gatyá* sau ucr. *gati* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 348/30); *iupc* „fust ” < ucr. *iupka* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 346/10); *jeb* „buzunar” < magh. *zseb* (Corne ti, *Antol. folcl.*, p. 355); *jebchendeu* „batist ” < magh. *zsebkend* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1202, punctele 353, 362; ALRR – *Maramure* , vol. I, h. 60, punctele 224, 230–233; ALR – *Sintez* , h. 81, excep ie pct. 236 – *n fram*); *laib r* „vest ”⁷ < germ. *Leibel* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1182, pct. 362) (Fr il 2006, p. 148); *lecric* „hain de postav” < magh. *lékri*⁸ (TD – *Basarabia*, AJ, p. 346/15); *lipideu* „cear af de cânep ” < magh. *leped* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 344/5; St, p. 380/20–25); *n dragi* „pantaloni” < magh. *nadrág* (vezi Bakos 1993, s.v.) (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1177, pct. 353); *sumn* „fust ” < ucr. *sukno* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1178, punctele 353, 362; TD –

⁶ Ovid Densusianu (1961, vol. II, p. 342) men ioneaz *beart* „chenar” < magh. *párta* < germ. *Barta*.

⁷ Cuvântul titlu de la h. 1182 (ALR II, s.n., vol. IV) indic sensul „veston”, îns , în Maramure , *laib r* este folosit numai ca „vest ”.

⁸ Dup Teofil Teaha (1961, p. 127), cuvântul provine din german , iar dup Romulus Todoran (1984, p. 105), din magh. *lékri*.

Basarabia, AJ, p. 346/5; Fere ti); *irinc / erinc* „basma” < ucr. *šyrynka* (Densusianu 1961, vol. II, p. 337) (TD – *Basarabia*, Pl, p. 398/5; AJ, p. 348/5, 352/15); *lic* „apc , c ciul rotund c ptu it cu lân ” < ucr. *šlic* (Nestorescu 1999, p. 124) (Fere ti); *trimfi* „ciorapi” < germ. *Strümpfe* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 348/20; Pl, p. 393/25); *vern* „cear af” < ucr. *verenia* (Moisei); *zadie* „, or esut, cu dungi colorate purtat peste poale” < ucr. *zady* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 343/30).

4. MÂNC RURI, ALIMENTE I B UTURI: *broazb* „,c p - ân de varz murat ” < sl. *broskva* „gulie” (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 445, punctele 222, 225, 228) – schimbare de sens; [sl nin] *budit* „afumat ” < ucr. *buditi* (TD – *Basarabia*, BA, p. 329/15); *c lba i* „caltabo i” < magh. *kolbász* „cârna i” (TD – *Maramure* , Bd, p. 11/25); *cârmoj*, plural, „coji de pâine” < sl. *kermuš* „hran ” (DER, nr. 2032) (Fere ti); *chi c* „caltabo , ma gros” < ucr. *kyška* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 359/25); *ciont* „os” < magh. *csont* (Gn, vol. II, p. 41, BA; ALRR – *Maramure* , vol. I, h. 102, punctele 221–240); *cociuni* „piftie” < magh. *kocsonya* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 532, punctele 221–225, 227–231, 233, 235, 240); *colea* „m m lig ” < ucr. *koleša* (cf. bg. *kuľaša* – Fr il 1993, p. 93) *î mîncam cole a r ce / Uns cu s u de berbece* (GN, vol. II, p. 48), (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 519, punctele 231–239); *g lu c /halu c* „sarma”⁹ < ucr. *haluška* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 530, punctele 230, 233–239); *horinc / horile* „,uic ” < ucr. *horilka* (ALRR – *Maramure* , vol. I, h. 228, pct. 237; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 461, punctele 221, 223–225, 228–239); *hri cá* „,orez” < magh. *rizskása* (Neiescu 1958, p. 139) (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1135, punctele 353, 362 – termenul se extinde în Transilvania de nord i de est i în Cri ana; ALRM II s.n., vol. III, h. 953, punctele 353, 362); *izvarni* „,zer provenit din urd ” < ucr. *izvarnica* sau **izvarica* din (*i*)*zvarjati* „,a fierbe” (ALR II, s.n., vol. II, h. 420, pct. 353; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 380, punctele 221,

⁹ Cu acest sens, semnal m termenul *g lu c /halu c* i în aria vecin , ara L pu ului, în localitatea Suci de Jos.

223, 229, 239); *la te* „t i ei” < magh. *laska* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 305, punctele 222–227, 229, 230, 234, 239, 240); *lictar/legvar* „magiun” < magh. *lekvár*¹⁰ (ALRM II s.n., vol. III, h. 891, punctele 353, 362; ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 458, punctele 221–240; TD – *Basarabia*, AJ, p. 362/20); *m rtá* „sos” < magh. *mártás* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1100, pct. 353; ALRM II s.n., vol. III, h. 910, pct. 353); (*f in*) *nula* () „de cea mai fin calitate” < magh. *nullás* (Kis 1962, 60) (Bude ti, Fere ti, Vadu Izei); *oloi* „ulei” < magh. *olaj* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1133, punctele 353, 362 – termenul cuprinde Transilvania, Cri ana i nordul Moldovei; ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 330, punctele 221–223, 228, 230, 240); *pancov* „gogoa ” < magh. *fánk* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 526, punctele 223, 228, 230, 231, 233, 234, 238); *p linc* „uic ” < magh. *pálinka*¹¹ (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 461, punctele 227, 240; AJ, BA, St, Pl); *piro te* < ucr. dial. *piroški* „sarmale” (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 530, punctele 229, 231, 232); *porodici* „ro ii” < magh. *paradicsom* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 432, punctele 221–240); *rat t / ratot* „omlet ” < magh. *rántotta* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 531, punctele 221, 222, 227, 228); *ucur* „zah r” < germ. *Zucker* (Pop 1982, p. 116, Saras u).

5. P R ILE CORPULUI: *bolf* „gu ” < ucr. *bolifa* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 94, punctele 234, 238; ALR – *Sintez*, vol. I, h. 7, punctele 236); *bolf*¹² înseamn i „cocoa ” cf. ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 110, punctele 236, 237, 238; *bot* „gu ” < bg. *bota* „vas de lemn, butoi” – sens dat, probabil, prin asem n re cu acest vas rotund (nota n. M.F.) (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 94, pct. 223), (*bot* mai are sens de „amigdal ” h. 95 ALRR – *Maramure*, vol. I, punctele 229, 229–231, 236, 239, 240); *hâitur* „hernie” < *hâi* < magh. *hajolni* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 158,

¹⁰ Vasile Fr il (2006, p. 143) trimite în primul rând la germ. *Likvar* i apoi la magh. *lekvár*.

¹¹ Dup L. ineanu (1925), *p linc* < magh. *palinka* < sl. *paliti* „a arde”, s.v. *p linc*.

¹² *Bolf* este atestat, pe lâng Maramure, i în nordul Transilvaniei, punctele 262, 263, nordul Moldovei, punctele 464, 467, 478. Cf. ALR – *Sintez*, vol. I, h. 3.

punctele 221, 222, 224); *mai* „ficat” < magh. *máj* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1123, punctele 353, 362); *mandul* „amigdal” < magh. *mandula* (cf. DLR, s.v. *mandul*) (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 95, punctele 221–228, 230, 232–240; TD – *Basarabia*, Pl, p. 407/5); *t’émelu capului* „cre tetul capului” cu variantele: *t’emele capului* i *t’émerea capului* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 5, punctele 231, 232, 235, 240) < sl. *temelje* „temei, fundament”; *vâj* „mo” < ucr. *vej* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 188, pct. 237; h. 184, punctele 231, 232, 234, 237, 239); *vorovi* „a vorbi” < ucr. *hovoryty* (*Antol. folcl.*, S cel, p. 105).

6. ÎNSU IRI FIZICE I PSIHICE, CALIT I: *beteag* „bolnav” < magh. *beteg* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 143, punctele 221–240); *bitang* „lene, haimana, tic los” – în Bude ti este cunoscut mai ales cu sensul „prost” < magh. *bitang*¹³ (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 428, punctele 226, 227; TD – *Basarabia*, BA, p. 328/15); *bolund* „nebun” < magh. *bolond* (*Antol. folcl.*, p. 428, Bude ti; TD – *Basarabia*, BA, p. 319/25); *budu l u* „vagabond, derbedeu”¹⁴ < magh. *bujdosó* + *bujdokló* (Densusianu 1961, vol. II, p. 343) (Fere ti); *copos* „chel” < magh. *kopasz* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 17, punctele 224, 226, 227); *fain* „frumos, fin” < germ. *fein*¹⁵ (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 207, punctele 236–237) (Cihac, p. 107; urcanu 2005, p. 218); *fest*¹⁶ „continuu” < germ. *fest* „puternic, solid, fix”¹⁷: *ai luat batal u î l-ai b tut fest pun te-ai ters p*

¹³ Dup Al. Graur (1978, p. 29), *bitang* „bastard” < germ. medieval *biutunge* „prad” (germ. actual *Beute*) > v. csl. *bitunk* > magh. *bitang* „prad, vagabond, bastard”. Sensul arhaic al lui *bitang* în maghiar era „str in” < *bitáng*: *Ungurii ne zâceau numai puturo i i bitanci*; cf. Marin, M rg rit 2005, p. CL.

¹⁴ Sensul ini ial al acestui cuvânt era „pribeag, fugar”, întâlnit în *Palia de la Or tie: Nest t toriu i budu l u fi-veri spre p mânt* 23/4 (cf. Pamfil 1958, p. 237). Sensul „vagabond” este indicat în DA abia pentru secolul al XVIII-lea în Moldova.

¹⁵ *fein* cu sensul „frumos, super” este caracteristic doar Germaniei de sud, în vreme ce în limba standard *fein* este folosit cu sensul „fin”.

¹⁶ Termenii *fain* i *fest* sunt remarcia i i de Vasile Fr il (2006, p. 155-156). În *Maramure* ul istoric, dar i în zonele învecinate, Baia Mare, Chioar, ara L pu ului, *fest* nu este utilizat cu sensul „puternic, tare”, ci doar cu cel de „continuu”.

¹⁷ Cf. *Der Heizkörper ist fest* „caloriferul este fixat bine”.

frunte (TD – *Basarabia*, St, p. 377/15); *hâd* „urât, murdar” < ucr. *hyd* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 299, punctele 221, 235, 236, 238); *hire* „frumos” < magh. *híres* „vestit, fudul” (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 207, punctele 225, 229, 231, 238); *hiteuan* „slab” < magh. *hitvány* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 68, punctele 221–224, 228 – cu specializ ri de sens în punctele 225, 229, 233, 236, 240 doar pentru vite; ALR – *Sintez*, vol. I, h. 106, punctele 221, 222, 223, 228); *holtei* „fl c u” < ucr. *hol'tjai* (DER, s.v. *holtei*) „desfrânat” (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 206, pct. 228); *homotit* „cherchelit” < ucr. *homotiti* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 228, pct. 227); *nealco*¹⁸ „mândru, frumos, elegant” < magh. *nyalka*: *Nealco am mai fost în sat / C-am murit a fost p cat* (*Corpus S pân a*) (TD – *Basarabia*, St, p. 481); *nimuric* „schilod” < magh. *nyomorék* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 170, pct. 225); *pocâ* „sa iu” < magh. *pókos* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 34, pct. 233) – am întâlnit acest cuvânt în satul M n stirea i cu sensul „chiop”, utilizat, în general, cu referire la cai¹⁹: *poc* „umfl tur ” < magh. *pók*; *a poclui* „a sta lini tit” < magh. *pakol* „lini tit” (Vadu Izei, *Antol. folcl.*, p. 243); *ponihos* < *ponivos* „(om) chior, miop” < magh. *ponya* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 34, punctele 227, 234); *tista* „curat” < magh. *tiszta* „curat, pur” (DMR, s.v. *tiszta*) (*Antol. folcl.*, Gl, 547).

7. AGRICULTUR , ANIMALE: *agegos* „(p mânt) argilos”, cf. magh. *agyag* (ALR II, s.n., vol. I, h. 11, pct. 353); *bic*, *bical u* „taur, vi el” < magh. *bika* „taur” (*Antol. folcl.*, Gl, 540) (CADE; DMR, s.v.); *bot* „nuia mai groas ” < magh. *bot*: *a loa o bot i mi-a prinde-a da* (TD – *Maramure*, Bz, p. 36/20); *buhai* „taur” < ucr. *buchai* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 361, punctele 232, 234, 236–238, 240); *cap u* „câine de vân toare” < magh. *kopó* (ALR

¹⁸ Termina ia care diferen iaz termenul din român *nealco* i etimonul lui, *nyalka*, se explic prin analogie cu rom. *an o* (cf. Kis 1962, p. 63).

¹⁹ Interesant de men ionat este faptul c Cihac aminte te acest termen: *póco* < magh. *pókos* „raide, courbatu (des chevaux) – atteint de la molette (vét.)”, des râpes (chevaux)”. El consider c magh. *pók* „p ianjen” < v. sl. *paaku* (cf. Cihac, s.v. *póko*).

II, s.n., vol. III, h. 663, punctele 353, 362); *ceuc* „st ncu ” < magh. *csoka* (ALR II, s.n., vol. III, h. 691, punctele 353, 362); *corman* „mânerele de la plug, ghidon la biciclet ” < vezi magh. *kormány* (Kis 1958, p. 151) (dup CADE, *corman* < magh. *kormány*) (Bude ti); *cosal u* „fâna ” < magh. *kaszáló* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 422, punctele 222, 227, 231, 232); *ciupu* [a.] *de la cucuruz* „m tase la porumb” < magh. *csup* (ALR II, s.n., vol. I, h. 106, punctele 353, 362); *ciurd* < magh. *csorda* (ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. XXI, punctele 221–235, 237–240); *gali* < ucr. *galica* „p s ri” (Fere ti); *gligan/ gâligan* „mistre ” < sl. *gligan*²⁰ (ALRR – *Maramure* , vol. III, h. 573, punctele 222–227, 229–232, 239, 240); *goz* „gunoi (din grâu dup vânturat)” < magh. *gaz* (ALR II, s.n., vol. I, h. 85, pct. 362); *homuc* „nisip foarte m runt” < ucr. *gomok*²¹ „nisip m runt care este luat de vânt” (ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. LVI, pct. 235); *iosag* „animale, vite; avere” < magh. *jószág* (Breb, *Antol. folcl.*, p. 189); *marh* < magh. *marha* „vac ” (TD – *Basarabia*, AJ, 355/25; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 362, punctele 221–233, 236–240); *mejd* „r zor” < magh. *mezsgye* (ALR II, s.n., vol. I, h. 4, punctele 353, 362; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 413, punctele 221, 225–228, 230–232, 239, 240; TD – *Maramure* , Bd, p. 29/10) – termenul este întâlnit pe o arie în nord – nord-vest, care cuprinde Maramure ul i Cri ana; *mol/ mul* „noroii pe fundul b l ilor” < ucr. *mul* (ALR II, s.n., vol. III, h. 827, punctele 353, 362; ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. LV, punctele 221–240); *pisóc* „nisip” < ucr. *pyсок* (TD – *Basarabia*, BA, p. 325/20; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 278, nota pct. 225); *pi ian* „p nu ” < et. nec., cf. magh. *picijany* (vezi DLR, s.v. : Transilvania i Maramure , cf. ez toarea²² VII, 184; Viciu Gl.; T.

²⁰ Cihac apreciaz c termenul *gligan* < ceh. *ka* , *kane* , sau magh. *kan* devenit prin reduplicare *gangan*. Cf. Cihac, s.v. *gligan*, *gangan*. Dup L. ineanu (1925, s.v. *gligan*), *gligan* este format din *glig!*, onomatopee ce imit groh itul mistre ului.

²¹ Dup DEU, vol. II, s.v. *gomok*: ucr. *gomok* < magh. *hómok* i se aseam n cu turc. *kumak*. Vezi i Pu cariu 1940/1976, p. 209. Este posibil ca în Maramure termenul s fi p truns direct din magh. *homok* (DA, s.v.).

²² Folosim siglele din DLR.

Papahagi, *Maramure* , 172, Pa ca, Gl., 47; Coman, Gl.; CV, 1952, nr. 5, 39; MAT. DIALECTALE I, 281, Lexic reg., I, 21) (Baia Mare): „Pi ian de m lai, / Tân r m m ritai” (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 403, punctele 224–227, 231, 236, 239, 240); *rât de cosit* „, es de-a lungul unei ape curg toare pe care cre te iarb pentru cosit sau p unat” < magh. *rét* (ALRR – *Maramure* , vol. III, h. 789, pct. 224); *stav* „herghelie” < v. sl. *stava*²³ (ALR II, s.n., vol. II, h. 320, punctele 353, 362); *tin* „noroi” < sl. *tina* (ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. LIII, punctele 222–227, 229–240); *tru c* „curc ” < ucr. *triuška* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 396, punctele 222, 229, 230, 231, 233, 234, 237, 238, 239).

8. UNIT I DE M SUR : *d rabe* (plural) „buc i” < magh. *darab* (ALRR – *Maramure* , vol. IV, h. 984, pct. 238 ; TD – *Basarabia*, BA, p. 329/25); *f rtai* „sfert” < magh. *fertály* (ALR II, s.n., vol. III, h. 755, punctele 353, 362; vol. IV, h. 1029, punctele 353, 362); *felder* „bani ” < s s. *fyrdel* (cf. Fr il 2006, p. 151) = germ. *Viertel* „a patra parte” (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 419, punctele 221, 223–228, 230–231, 238–240); *maj* „unitate de m sur pentru greutate²⁴ care variaza de la 50 kg – pct. 353, h. 1026 – la 100 kg – pct. 362, h. 1027, ALR II, s.n., vol. IV) < magh. *mázsa* (Densusianu 1961, vol. II, p. 344); *mier* „bani – unit i diferite de m sur ” < magh. *mérce* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 419, punctele 222, 226, 232–236, 238).

9. PLANTE I FRUCTE: (*a*)*ghistin* „castan ” < magh. *gesztenye* (ALR II, s.n., vol. I, h. 217, punctele 353, 362); *bag u* „tutun” < magh. *bagó* (vezi Cihac, s.v.; DMR, s.v.; Neiescu 1958, p. 138) (Bd); *baraboi*²⁵ „cartofi” < rus. *baraboj* sau magh. *barabolya*²⁶ (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 440, punctele 235, 236, 238);

²³ Cihac apreciaz c *stav* < v. sl. *stava* însemnând „iap ”; cf. Cihac, s.v. *stav* . L. ineanu (1925, s.v. *stav*) trimite la alb. *stav* „mul ime”.

²⁴ În zona M n tur, *maj* mai are i sensul „cântar pentru grâne”.

²⁵ Din pluralul *baraboi* s-a ref cut singularul *barabou*.

²⁶ Cihac consider c *baraboi* < magh. *barabolya*; cf. Cihac, s.v. *baraboi* „cartof”.

b rbânoc „plant verde c r toare” < ucr. *bervinok* (cf. CADE, s.v. *b rbinoc*, *b rb noc*) (Berbe ti, *Antol. folcl.*, p. 97); *bâle* „ciocani de porumb” < ucr. *bilina* „tulpin ” (ALR II, s.n., vol. I, h. 116, pct. 353; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 406, punctele 222, 226, 228, 230); *bor u* „maz re” < ucr. *borš* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 437, punctele 225, 226); *burac* „sfecl ro ie” < ucr. *burak* (ALRM II s.n., vol. I, h. 140, pct. 353; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 444, punctele 221–233); *caisin* „cais” < magh. *kajszin*²⁷ (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 468, punctele 223, 227, 238); *c r rab / cororab* „gulie” < magh. *karalábé* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 447, punctele 221–227, 229–237, 239, 240); *corompél* „cartof” < magh. *krumpli* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 440, pct. 227); *cucuruz(dz)* – în *Maramure* sens „ciorchine de strugure” sau „con de brad” < ucr. *kukurudza* (ALR II, s.n., h. 108, punctele 353, 362; ALRR – *Maramure* , vol. III, h. 558, punctele 221–228, 234, 237, 238; ALRR – *Basarabia*, Bucov., Transn., vol. II, h. 106, pct. 3); *dohan* „tutun” < ucr. *duhan* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1144; ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. LX, punctele 221, 222, 226–229, 240); *harbuz* „dovleac” < ucr. *harbuz* (ALRM II s.n., vol. I, h. 137, punctele 353, 362; h. 138, pct. 362; ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 441, punctele 222–240); *hrib* „ciuperc ” < ucr. *hryb* (TD – *Basarabia*, AJ, punctele 367/10; 371/20); *lizni* adj. „p dure ” < ucr. *lysnyk* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 454, punctele 222–230, 239, 240); *loz* „soi de r chit ” < sl. *loza* (ALR, s.n., vol. III, h. 628; ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. XLII, pct. 221) – termenul apare pe o arie mai larg , de nord, i grupeaz Maramure ul cu graiurile din nordul Transilvaniei; *picioic* „cartof” < magh. *pityóka* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 440, punctele 221, 222, 224–226, 228–232, 234); *tuleni* „ciocani de porumb” < ucr. *tulij* sau scr. *tulaj* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 406, punctele 235–237); *âtron* „l mâie” < germ. *Zitrone* (ALR II, s.n., h. 1139, punctele 353, 362).

²⁷ Cf. Emese Kis (1958, p. 146), care apreciaz c s-a p strat forma etimologic *caisin* din tendin a de diferen iere a pomului de fruct care se va numi i *caisin* .

10. OCUPA II I MESERII: *badocar* „tinichigiu” < magh. *bádogos* ALRM II s.n., vol. I, h. 356, pct. 353; ALRR – *Maramure*, vol. III, h. 771, punctele 221–225, 228, 230–232); *bir u* „primar, v taf” < magh. *bíró* (ALR II, s.n., vol. III, h. 881, punctele 353, 362); *blehar/plehar* „tinichigiu” < magh. *pléh* < germ. *Blech* „tabl, tinichea” (ALRM II s.n., vol. I, h. 356, pct. 362; ALRR – *Maramure*, vol. III, h. 771, punctele 234–238); *boact r* „paznic, straja comunei” < germ. *Wächter* (ALR II, s.n., vol. III, h. 872, punctele 353, 362 i h. 902, pct. 353) (urcanu 2005, p. 23); *bosorcaie* „vr jitoare” < magh. *boszorkány* (ALRT II, pct. 362, p. 161; TD – *Basarabia*, Pl, p. 402/5); *borbil* „frizer” < magh. *borbély* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 88, punctele 223, 226); *c tan* < magh. *katona* (TD – *Basarabia*, BA, p. 324/5); *coci* „c r u ” < magh. *kocsis* (GN, vol. II, p. 47, BA; ALR II, s.n., vol. II, h. 281, punctele 353, 362; ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 348, punctele 221, 235); *coaci* „fierar” < magh. *kovács* (ALR II, s.n., vol. II, h. 538, punctele 353, 362; ALRM II s.n., vol. I, h. 353, pct. 362 – în pct. 353 este atestat varianta apropiat de etimon *covaci*); *ghe eftar* „afacerist, negustor” < germ. *Geschäft* „afacere” (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 774, pct. 227) cf. *Geschäftemacher* (urcanu 2005, p. 26); *hait u* „gonaci, h ita ” < magh. *hajtó* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 421, în pct. 226 – cu sensul „paznic de câmp”); *herdet u*²⁸ „gonaci” < magh. *kerget* „a alunga, a goni” (ALRR – *Maramure*, vol. III, h. 572, punctele 230–234, 239); *iag r*²⁹ „p durar” < germ. *Jäger* „vân tor” (ALR II, s.n., vol. II, h. 583, punctele 353, 362); *maist r* „meseria ” < germ. *Meister* (ALR II, s.n., vol. II, h. 499, pct. 362); *misár* „m celar” < magh. *mészáros* (ALRR – *Maramure*, vol. III, h. 761, punctele 221–227, 230, 232–234, 238, 240); *r bl u* „ho ” < ucr. *rab* > *a r blui* „a fura” (ALRR – *Maramure*, vol. IV, pl. LX, pct. 237); *sabou* „croitor” < magh. *szabó* (ALR II, s.n., vol. II,

²⁸ Poate cu influen a rostirii ucraiene, unde *h < k*.

²⁹ Cu pronun ie identic , reg sim acest termen în germana austriac : *Jager* „vân tor”. Cu sensul „vân tor” este atestat acest termen la începutul secolului în textele dialectale culese din Biserica Alb : *i eu numa c m-oi fa / Un ieg rel / Tinerel / -atâta m -oi ieg ri / În p duri oi prib gi* (GN, vol. II, p. 46, BA).

h. 521, punctele 353, 362; ALRM II, s.n., vol. I, h. 327, punctele 353, 362); *sechere* „c r u ” < magh. *szekeres* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 348, punctele 222, 223, 225–232, 237, 239, 240) (Densusianu 1961, vol. II, p. 344); *socaci* „buc tar” < magh. *szakács* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 1090, punctele 353, 362; ALRM II s.n., vol. III, h. 895, punctele 353, 362 – i se reg se te în Transilvania de centru, nord i nord-vest; vezi i h. 896, ALRM II s.n., vol. III, *soc ci* „buc t reas ”, punctele 353, 362); *stalâ* „tâmplar” < magh. *asztalos* (ALR II, s.n., vol. II, h. 551, punctele 353, 362); *laif r* „tocilar” < germ. *Schleifer* (ALR II, s.n., vol. II, h. 509, punctele 353, 362); *u t r* „pantofar” < germ. *Schuster* (ALR II, s.n., vol. II, h. 518, pct. 362; ALRM II s.n., vol. I, h. 328, pct. 362); *tirhat u* „gonaci” < magh. *terhety* „greutate” (ALRR – *Maramure* , vol. III, h. 572, pct. 229).

11. TERMENI CARE DENUMESC OBIECTE LEGATE DE MESERII: *badoc* „tabl ” < magh. *bádóg* (ALR II, s.n., vol. II, h. 536, pct. 353; TD – *Basarabia*, AJ, p. 354/5; TD – *Maramure* , Bb, p. 25/25); *bard* < magh. *bárd*³⁰ (ALRR – *Maramure* , vol. IV, h. 1000, punctele 226, 237); *bold* „magazin” < magh. *bolt* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 344/20); *coard* „sabie” < magh. *kard*, *karddal* (Kis 1962, p. 59: *j ndarii avé coard*) (Bude ti); *copcie* „scoab ” < magh. *kapocs* (ALR II, s.n., vol. II, h. 566, pct. 353); *corhaz* „spital” < magh. *korház* (ALRR – *Maramure* , vol. I, h. 145, punctele 221–226, 228, 229, 240; Bârsana, *Antol. folcl.*, p. 506); *cujelc* „furc de tors” < ucr. *kužilka* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 506, punctele 221–240); *d'epl u* „h ” < magh. *gyepl* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 373, punctele 223–227, 240); *dohot* „petrol” < magh. *dohot* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 330, pct. 232); *drot* „sârm ” < magh. *drót*³¹ (TD – *Basarabia*, AJ, p. 373/5); *drujb* „motofer str u” < rus. *družba* (TD – *Basarabia*, BA, p. 325/30);

³⁰ DER consider c provine din v. germ. *barta*, s.v. *bard* . Forma *bard* nu poate fi explicat din magh. *bárd* + *ja*, form actual , ci din forma veche neatestat de tipul **bárd+a* (vezi Kis 1958, 151).

³¹ Dup L. ineanu (1925), *drod* < ung. *drót* < germ. *Draht*, s.v. *drot*.

farb „vopsea” < germ. *Farbe* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 346/5) – la sud de Tisa, am întâlnit *farb* cu sens „vopsea” numai în domeniul prelucr rii pieilor (ALRM II s.n., vol. I, h. 350, pct. 353) (*farb* este termen uzual în Banat, vezi ALRM II s.n., vol. I, h. 350, punctele 2, 27, 36, 29, 47, 53, 76); *a fe ti* „a vopsi” < magh. *festeni* (ALR II, s.n., vol. II, h. 506, punctele 353, 362); *firez* „fer str u” < magh. *f rész* (ALRR – *Maramure*, vol. III, h. 746, pct. 227); *fonturi* [plt.] „cântar” < magh. *font* (ALRR – *Maramure*, vol. III, h. 775, punctele 223, 230); *fo l u* „piepteni pentru câl i” < magh. *vasaló* „fier de c lcat” (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 504, pct. 227); *fotoghin* „petrol” < magh. *fotogen* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 330, pct. 222); *a forostui* „a suda” < magh. *forasztani* (ALR II, s.n., vol. II, h. 549, punctele 353, 362); *ghez* „tren” < magh. g zös (ALR II, s.n., h. 867, punctele 353, 362), *F mândrule câte-i fa/ Numa-n ghiez nu urca* (GN, vol. II, p. 51, BA); *goieu* „glon ” < magh. *golyó* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 947, pct. 353); *hag u* „târn cop” < magh. *hágó* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 401, punctele 235, 237); *hinteu* „tr sur ” < magh. *hintó* < magh. *hintálni* „a leg na” (Fere ti); *herneu/ arneu* „coviltir” < magh. *erny* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 346, punctele 222, 223, 225–227, 230–240); *hrebinc* „darac, unealt de piept nat lâna, cânepa sau inul” < ucr. *grebinka* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 343/40; ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 501, punctele 221–226, 228–232); *ileu* „nicoval ” < magh. *üll* (ALRR – *Maramure*, vol. II, h. 425, punctele 221–226, 228–238); *ili* „banc la tr sur , a (de biciclet)” < magh. *ülés* < *ülni* „a edea” (TD – *Maramure*, Bz, p. 34/20); *jmirli* „mirghel” < germ. *Schmirgel* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 90, pct. 227); *a lu ti* „a desface proumbul de pe cocean” < sl. *lustiti* (ALR II, s.n., h. 115, pct. 362); *mihei/ mehei* „mas , banc de lucru (pentru tâmplar)” < magh. *mühely* (ALRR – *Maramure*, vol. IV, h. 1006, pct. 221–229); *mocioal* „pensul , p m tuf”, postverbal de la *mocioli* < **mocili* (prin propagarea vocalei *o*) < ucr. *mo ty* (Avram 1997, p. 80)³² „a înmuia” (ALRR – *Maramure*, vol. IV, h. 1012, nota 227); *n clad*

³² DLR trimite la etimonul maghiar *mocskol*.

„stiv de lemne, gr mad ” < sl. *naklasti, naklada* „a îngr m di” (TD – *Basarabia*, BA, p. 315/5); *a oltoni* < magh. *oltvány* (oltani) „a vaccina, a altoi” (ALRR – *Maramure* , vol. I, h. 146, punctele 221, 226, 228–230, 240); *perinoc* „broasc sub cepul grindeiului la roata morii” (ALR II, s.n., vol. I, h. 161, pct. 362) < rus. *perenoga*; *peteic*³³ „leg tur , piedic ” < ucr. *petelca* (Fere ti); *ponos* „talp la r zboiul de esut” < sl. *ponos* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 344/40); *potic* „farmacie” < magh. *patika* (ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. VII, punctele 221–240; Corne ti, *Antol. folcl.*, p. 421); *potihe* „slobozitorul de la r zboiul de esut” < ucr. *potyaga* (TD – *Basarabia*, AJ, p. 345/5); *rafu* [a.] *de pe piatr* „cerc de coaj de copac care se pune în jurul pietrelor de moar ” < magh. *ráf* (ALRR – *Maramure* , vol. IV, h. 987, pct. 237); *ra p u* „pil lat cu din i mari” < germ. *Raspel* (ALRM II s.n., vol. I, h. 355, pct. 353, 362, termenul se întâlne te i în punctele: 141, 219, 235, 250, 272, 279, 284, 325, 334; ALRR – *Maramure* , vol. IV, pl. LXXXVI, punctele 221–240); *rud* „pr jin ” – etimologie multipl : magh. *rúd* sau srb. cr. *ruda* (Mihail 2000, p. 48) (ALRR – *Maramure* , vol. III, h. 833, punctele 221, 233, 234, 237); *a s m li* „a socoti, a calcula” < magh. *számolni* (cf. CADE, sv. *s m lui*) (ALR II, vol. IV, h. 927, pct. 353; TD – *Maramure* , Bb, p. 19/5); *scorbaci* „bici” < magh. *korbács* (Kis 1962, p. 155) (TD – *Basarabia*, BA, p. 315/25); *pr i ui* „a cercui” < germ. *Spreize* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 254, punctele 221, 222, 224–226, 228–234, 239, 240); *temp l* „timbru po tal, tampil ” < germ. *Stempel* (ALR II s.n., vol. III, h. 875, punctele 353, 362 i h. 987, pct. 362); *ur* „, or ul fierarului” < germ. *Schurtz*, s s. *schurz* (Fr il 2006, p. 148) (ALRM II s.n., vol. I, h. 358); *tint* „cerneal ” < magh. *tinta* (ALR II, s.n., vol. IV, h. 920, punctele 353, 362); *andur* „a chie” < germ. *Zander* (ALRR – *Maramure* , vol. II, h. 290, punctele 233, 235); *rc lam* „compas” < germ. *Zirkel* (ALR II, s.n., vol. II, h. 564, punctele 353, 362); *rcul* „fer str u circular” < germ. *Zirkel* (ALR II, s.n., vol. II, h. 622,

³³ Andrei Avram (1976, p. 86) semnaleaz i variantele *peteoc* , *peteuc* cu verbul *a peteci*, având sensul men ionat în DLR: „a împiedica animalele domestice, mai ales caii (la picioare) când pasc”; vezi DLR, s.v. *peteic* ; cf. i Lo on i 2001, p. 107.

punctele 353, 362); *z bal* „bubuli albicioas care apare la oameni în col urile gurii” < magh. *zabola* (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 83, punctele 221–240).

12. TERMENI DE ÎNRUDIRE: *ciledi* „familie” < magh. *cséled* „copil, servitor” (Neiescu 1958, p. 139) (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 172, pct. 240) – în Ap a de Jos termenul se întrebui eaz cu sensul „copii” (TD – *Basarabia*, AJ, p. 333/30); *dru c* „domni oar de onoare” < ucr. *družka* (GN, vol. II, p. 39, BA); *somsíd* < magh. *szomszéd* „vecin ” (dup Densusianu 1961, vol. II, p. 344, acest termen este un vechi împrumut maghiar din secolul al XVI-lea) (TD – *Basarabia*, St, p. 378/10; BA, p. 326/5); *ogor* < magh. *sógor* „cumnat” (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 231, punctele 221–234, 238–240; vol. IV, pl. XII, punctele 221–234, 238–240); *pur* „bastard” < sl. *sporok* – cu pronun are maghiaro-german ³⁴ (ALRR – *Maramure*, vol. I, h. 199, punctele 236, 237).

Rezultate i discu ii

Influen ele str ine au ac ionat asupra graiurilor din Maramure datorit contactului românilor cu popula iile cu care au convie uit. Pentru graiul din Maramure, este recunoscut influen a ucrainean (cum, spre exemplu, este cea maghiar pentru graiurile din Cri ana), care a reu it s-i dea o fizionomie aparte. Astfel, s-au împrumutat din ucrainean, de la nume proprii pân la nume comune. Dup ce-am organizat pe domenii materialul lingvistic, faptele se prezint astfel:

a. elementul ucrainean (rutean)

– influen a ucrainean (rutean) s-a exercitat mai puternic în lexicul graiurilor maramure ene i mai pu în în celelalte compartimente

³⁴ Dup V. Scurtu (1966, p. 77), termenul provine din sl. *sporok* (cu pronun are maghiaro-german); consider m îns c este un termen mo tenit din lat. *spurius*. Cuvântul circula i ca prenume la romani, *Spurius*, cf. Gu u, s.v. În certificatele de na tere de la începutul secolului, copiii din flori aveau trecut în dreptul numelui tat - lui necunoscut termenul *spurius*.

ale limbii. Această influență s-a realizat prin contactul direct între populația românească și cea ucraineană. Deși partea de nord a Maramureului, respectiv cea de la nord de Tisa, a fost sub stăpânire rusească timp de aproape 80 de ani, influența ucraineană (ruteană) s-a exercitat în anumite limite, multe din împrumuturile lexicale de la nord de Tisa se regăsesc și la sudul ei, ceea ce dovedește că au existat contacte neîntrerupte între populațiile din cele două regiuni, iar granița politico-administrativă nu a constituit o barieră.

– este în mod covârșitor de factură populară, întâlnim termeni de origine ucraineană în toate domeniile de activitate, cu excepția meseriilor unde, mereu erau, de obicei, maghiari sau germani. Influența ruteană a fost percepută încă de către Tache Papahagi, care aprecia că „era firesc lucru ca într-o regiune în care maramureșenii au conviețuit geograficește cu rutenii și în care, în decursul secolelor, s-au produs și asimilări etnice reciproce, să se exercite o mai intensă influență lexicală ruteană în graiul maramureșean, după cum – pe de altă parte – putem constata o influență nord-românească în graiul rutean” (Papahagi 1925, p. 150).

– se manifestă în împrumuturi care pot fi nume proprii: antroponime (*Daneliuc*, *Moisuc*), toponime (*Z podie*, *Brani te*) sau nume comune care reprezintă diverse domenii ale vieții materiale, organizate pe domenii: **însu iri fizice și psihice:** *hâd* „urât”, *holtei* „flacău”; **regnul vegetal:** *brbânoc* „plantă răitoare”; *burac* „sfeclă roșie”; *boru* „măzăre”; *dohan*³⁵ „tutun”, *harbuz* „dovleac”, *hrib* „ciupercă”, *loz* „răchită”, *alu ti* „a desface porumbul de pe cocean” etc; **alimente și băuturi:** *chi c* „caltabo”, *colea* „mămăligă”, *gluc / haluc* „sarmă”, *horinc* „uic”, *pirote* „sarmale”; **regnul animal:** *buhai* „taur”, *gali* „pășure”, *gligan* „mistre”, *izvarni* „zer”, *truc* „curc”; **ocupații:** *druc* „domnișor de onoare”, *rablu* „ho”; **îmbrăcăminte:** *iupc* „fust”, *sumn* „fust”, *irinc* „basmă”, *lic* „căciulă”, *vern* „cearșaf”, *zadie* „orășut, în culori”;

³⁵ Apreciem că termenul *dohan* a fost preluat din ucraineană și nu din maghiară, având ca argument principal streșirea accentului ca în ucraineană – oxiton și nu pe prima silabă ca în elementul maghiar.

– influen a ucrainean este bine fixat în grai, aceasta reflectându-se în puterea de a crea derivate, familii lexicale sau evolu ii semantice (restrângeri sau extensiuni de sens): *a pr nica* „a sp la cu maiul” < *pranyk* „mai”, *a r blui* „a fura” < ucr. *rab*; *bolf* „gu ” mai dezvolt în grai i sensul „cocoa ”; *bot* , pe lâng sensul „gu ” are i sensul „amigdale”; *holtei* î i restrânge sensul la „fl c u” fa de sensul original „desfrânat” (DER, s.v. *holtei*);

– sunt recunoscu i drept caracteristici pentru Maramure termeni ca: *a cu i* „a gusta”, *cujelc* „furc de tors”, *h t, huc* – adv. de intensitate, *lomuri* „cr ci uscate, resturi”, *a lu ti* „a desface porumbul de pe cocean” (vezi *Tratat*, p. 347);

– din ucrainean , unii termeni au dep it grani a dialectal intrând în limba literar , a a este cazul, de exemplu, al cuvântului *fran uz*, cu derivatele *fran uzoaic* , *fran uze te*. Interesant de men ionat c forma *fran uz* nu este admis de limba literar , în schimb celelalte dou forme *fran uzoaic* i *fran uze te* sunt considerate literare;

b. elementul maghiar

– apare mai mult în termenii administrativi i de civiliza ie, „mai toate elementele ungure ti reprezint no iuni care sînt în strîns leg tur cu civiliza ia contemporan în func ie i ea de mi carea economico-social sau de cultur general i administra ie politico-militar ” (Papahagi 1925, p. 150);

– pornind de la elemente de origine maghiar s-au creat, pe teren românesc, derivate, familii lexicale sau evolu ii semantice, ceea ce demonstreaz c ace ti termeni sunt bine fixa i în graiul local: (*a*) *coci i* „a transporta cu c ru a contra cost” < *coci* „c ru a ”; (*a*) *c nt li* „a m sura cu canta” < *cant* ; (*a*) *tiel z i* „a c lca cu fierul de c lcat” < *tiel z u*; schimb ri de sens: *bitang* „lene , tic los” < magh. „bastard”; *c lbas* „caltabo ” < magh. „cârna ”;

– comune care reprezint diverse domenii ale vie ii materiale, organizate pe domenii: *însu iri fizice i psihice*: *beteag* „bolnav”, *bitang* „lene , bastard”, *bolund* „nebun”, *budu l u* „vagabond”, *copos* „chel”, *hire* „frumos”, *hiteuan* „slab”, *nealco* „mândru,

frumos”, *nimuric* „schilod, slab”, *pocâ* „sa iu”, *tista* „curat”; **agricultur** : *adeag* „argil”, *corman* „mâner la plug”, *cosal u* „fâna”, *mejd* „r zor”, *rât* de cosit; **regnul vegetal**: (*a*)ghistin „castan”, *bag u* „tutun”, *caisin* „cais”, *c r lab* „gulie”, *corompel* „cartof”, *picioic* „cartof”; **regnul animal**: *bic* „bical u”, „taur, vi el”, *cap u* „câine de vân toare”, *ciurd* „ciread”, *iosag* „animale, avere”, *marh* „vit”; **unit i de m sur** : *d rab* „bucut”, *f rtai* „sfert”, *maj* „unitate de greutate 50–100 kg”, *mier* „ban”; **ocupa îi i meserii**: *badocâ* „tinichigiu”, *bir u* „primar”, *bosorcaie* „vr jitoare”, *c tan* „soldat”, *coci* „c r u”, *coaci* „fierar”, *misar* „m celar”, *sab u* „croitor”, *socaci* „buc tar”, *sechere* „c ru as”, *stalâ* „tâmplar”; **obiecte legate de meserii**: *badoc* „tabl”, *bold* „magazin”, *coard* „sabie”, *copcie* „scoab”, *corhaz* „spital”, *d’epl u* „h”, *dohot* „petrol”, (*a*) *fe ti* „a vopsi”, *fonturi* „cântar”, *a forostui* „a suda”, *ghez* „tren”, *hinteu* „tr sur”, *ileu* „nicoval”, *ili* „banc la tr sur”, *a de biciclet*, *a oltoni* „a vaccina, a altoi”, *potic* „farmacie”, (*a*) *s m li* „a socoti”, *scorbaci* „bici”, *tint* „cerneal”; **îmbr - c mînte**: *bar on* „catifea”, *berlej* „c ptu eal”, *c bac* „veston”, *ceapl u* „iret (la ghet)”, *clop* „p l rie”, *jeb* „buzunar”, *jebchendeu* „batist”, *lecric* „hain de postav”, *n dragi* „pantaloni”;

– termeni maghiari considera i caracteristici pentru Maramure sunt urm torii: adverbele *jib* „tare”, *minteni* „imediat”, *ohan* „niciodat” i sufixele: - *ug*, - *ag*, -*oc*, -*o* (cf. *Tratat*, p. 346).

c. elementul german

– considerat de Tache Papahagi drept o influen „de fapt foarte slab i aproape neîncet enit în graiul femeiesc” (1925, p. 151)

– se reflect mai ales în terminologia meseriilor i a uneltelor, i în domeniul obiectelor casnice, într-un num r mai redus: **ocupa îi i meserii**: *boact r* „paznic, straja comunei”; *ghe eftar* „afacerist, negustor”; *iag r* „p durar”; *maist r* „meseria”; *laif r* „tocilar”; *u t r* „pantofar”; **obiecte legate de meserii**: *jmirli* „mirghel”; *ra p u* „pilat cu din i mari”; *pr i ui* „a cercui”; *temp l* „timbru po tal, tampil”; *ur* „, or ul fierarului”; *andur* „a chie”; *rc lam* „compas”; *rcul* „fer str u circular”; **obiecte casnice i unit i de m sur** :

bocaie „ulcior mai mic”; *canistru* canistr ”; *felder* „bani ”; *farb* „vopsea”; *ferang/ferhang/ferhong/firong* „perdea”; *strujac* „saltea de paie”; *timi* „stâlpi, pari”; *agl* „z vor la u ; b la pu ca de soc”; ***îmbr c minte: laib r*** „vest”; *stru* „bucet (de flori)”; *trimfi* „ciorapi” < germ. *Strümpfe*; ***însu iri, calit i: fain*** „frumos, fin”; *fest* „continuu”; ***mânc ruri i alimente: âtron*** „l mâie”; *ucur* „zah r”;

Concluzii

Analiza materialului lingvistic excerptat din principalele lucr ri dedicate subdialectului maramure ean dovede te teza enun at deja, potrivit c reia, influen a ucrainean este cea mai puternic , este bine fixat în grai, aceasta reflectându-se în puterea de a crea derivate, familii lexicale sau evolu ii semantice. Întâlnim termeni de origine ucrainean în aproape toate domeniile de activitate (cu excep ia unor meserii) i confirm spusele lui Tache Papahagi care remarca, înc în 1925, c influen a rutean (ucrainean) este cea mai important în subdialectul maramure ean.

BIBLIOGRAFIE

- Adamescu 1935 = Gh Adamescu, *Via a cuvintelor*, Bucure ti, Tipografia C r ilor Biserice ti, 1935.
- AICED = „Anuarul Institutului de Cercet ri Etnologice i Dialectologice”, seria A: Comunic ri, Bucure ti, I, 1979 i urm. (ICED).
- ALR II, s.n. = *Atlasul lingvistic român II*, serie nou , vol. I–VII, Bucure ti, Editura Academiei R.P.R./R.S.R., 1956–1972.
- ALRM II, s.n. = *Micul Atlas lingvistic român*, serie nou , vol. I–IV, Bucure ti, Editura Academiei R.P.R./R.S.R., I–IV, 1956–1987.
- ALRR – *Basarabia, Bucovina, Transnistria* = Vasile Pavel, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Basarabia, Nordul Bucovinei, Transnistria*, vol. II, Chi in u, „Tipografia Central ”, 1998.
- ALRR – *Maramure* = Petru Neiescu, Grigore Rusu, Ionel Stan, *Atlasul lingvistic român pe regiuni. Maramure* , vol. I–IV, Bucure ti, Editura Academiei R.S.R., 1969–1997.
- ALRT II = *Texte dialectale culese de Emil Petrovici*. Supliment la ALR II, Sibiu – Leipzig, 1943.

- ALR – *Sintez* = Nicolae Saramandu (coord.), Dana-Mihaela Zamfir, Marilena Tiugan, Verginica Barbu Mititelu, Carmen Radu, Irina Floarea, Mihaela Morcov, *Atlasul lingvistic român. Sintez*, vol. I, București, Editura Academiei Române, 2005.
- Antol. folcl. = *Antologie de folclor din jude ul Maramure*, Baia Mare, 1980.
- Arvinte 1971 = V. Arvinte, *Die deutschen Entlehnungen in den rumänischen Mundarten*, Berlin, Akademie Verlag, 1971.
- AUT = „Analele Universității din Timișoara”, I, 1963 și urm.
- Avram 1997 = Andrei Avram, *Note etimologice*, în LR, XXV, 1976, nr. 1, p. 86.
- Avram 1976 = Andrei Avram, *Contribuții etimologice*, București, Editura Univers Enciclopedic, 1997.
- Bakos 1993 = Ferenc Bakos, *Dicționar român-maghiar. Român-Magyar kéziszótár*, ediția a II-a, Budapesta, Akadémiai Kiadó, 1993.
- Binder 1967 = *Contribuții la studiul elementelor germane în lexicul graiurilor populare românești*, III. *Denumiri de obiecte casnice, de bucătărie, de alimente, de uturi, coloniale etc.*, în AUT, V, 1967, p. 49–72.
- CADE = I.-A. Candrea, Gh. Adamescu, *Dicționarul enciclopedic ilustrat „Cartea Românească”*, București, Editura Cartea Românească S.A., 1926–1931.
- Chioar = Gh. Pop, Ion Chițer (coord.), *Graiul, etnografia și folclorul zonei Chioar*, Baia Mare, 1983 (Centrul de Îndrumare a Creației Populare Maramureș).
- Cihac = A. de Cihac, *Dictionnaire d'étymologie daco-romane*, Francfort s/M, Ludolphe St-Goar, 1879.
- Corpus S până a. Corpus de texte culese de pe crucile din Cimitirul vesel, S până a.
- Densusianu 1961 = Ov. Densusianu, *Istoria limbii române*. Ediție îngrijită de J. Byck, vol. I–II, București, Editura științifică, 1961.
- DER = Alexandru Ciornescu, *Dicționarul etimologic al limbii române*, București, Editura Saeculum I. O., 2002.
- DEU = *Dicționarul etimologic al limbii ucrainene*, vol. I–III, Kiev, 1982–1985.
- DLR = *Dicționarul limbii române*, București, Editura Academiei R.S.R., 1968 și urm.
- DMR = *Dicționar maghiar-român*, București, Regia Autonomă Monitorul Oficial, 2005.
- FD = „Fonetice și dialectologie”, București, I, 1958 și urm.
- Fril 1993 = Vasile Fril, *Contribuții lingvistice*, Timișoara, Editura de Vest, 1993.
- Fril 2006 = Vasile Fril, *Elemente de origine germană în graiurile românești, în Lucrările celui de-al XII-lea Simpozion Național de Dialectologie*, Cluj-Napoca, Editura Mega, 2006, p. 135–158.
- GN = I.-A. Candrea, Ov. Densusianu, Th. D. Sperantia, *Graiul nostru. Texte din toate provinciile locuite de români*, București, Socec et Co., vol. I, 1906–1907; vol. II, 1908.
- Graur 1978 = Al. Graur, *Dicționar de cuvinte celtice*, București, Editura Albatros, 1978.

- Gu u = Gheorghe Gu u, *Dic ionar latin-român*, edi ia a II-a, Bucure ti, Editura Humanitas, 2003.
- ILR 1978 = Florica Dimitrescu *et alii*, *Istoria limbii române*, Bucure ti, Editura Didactic i Pedagogic , 1978.
- Kis 1958 = Emese Kis, *Cu privire la termina ia - a substantivelor române ti de origine maghiar* , în StUBB, III, 1958, nr. 6, p. 145–153.
- Kis 1962 = Emese Kis, *Aspecte din încadrarea elementelor de origine maghiar în limba român* , în StUBB, VII, 1962, fasc. 2, p. 53–65.
- Lo on i 2001 = Dumitru Lo on i, *Solu ii i sugestii etimologice*, Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 2001.
- Marin 1981 = Maria Marin, *Graiuri „închise”, graiuri „deschise” în contextul unor arii considerate arahice*, în AICED, seria A, nr. 3, 1981, p. 349–358.
- Marin, M rg rit 2005 = Maria Marin, Iulia M rg rit, *Graiuri române ti din Ungaria*, Bucure ti, Editura Academiei Române, 2005.
- Mihail 2000 = Zamfira Mihail, *Etimologia în perspectiv etimologică* , Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 2000.
- NALR – *Oltenia* = *Noul Atlas lingvistic român, pe regiuni. Oltenia*. Întocmit sub conducerea lui Boris Cazacu de dr. Teofil Teaha, Ion Ionic i Valeriu Rusu, vol. I–V, Bucure ti, Editura Academiei Republicii Socialiste România, 1967–1984.
- Neiescu 1958 = Petru Neiescu, *Exist leg tur între cantitate i accent? Observa ii asupra cuvintelor de origine româneasc din limba maghiar i asupra celor de origine maghiar din limba român* , în CL, III, 1958, p. 135–142.
- Nestorescu 1999 = Virgil Nestorescu, *Cercet ri etimologice*, Bucure ti, Editura Univers Enciclopedic, 1999.
- Pamfil 1958 = Viorica Pamfil, *Elemente regionale în lexiconul „Paliei de la Or tie”*, în CL, III, 1958, p. 228–247.
- Papahagi 1925 = Tache Papahagi, *Graiul i folclorul Maramure ului*, Bucure ti, 1925.
- Pop 1982 = Gh. Pop, *Folclor muzical din zona Maramure* , Baia Mare, Asocia ia folclori tilor i etnografilor din Jude ul Maramure , 1982.
- Pu cariu 1940/1976 = Sextil Pu cariu, *Limba român* , I. *Privire general* , Bucure ti, Funda ia pentru Literatur i Art , Bucure ti, 1940; edi ia a doua, îngrijit de Ilie Dan, Editura Minerva, Bucure ti, 1976.
- Scurtu 1966 = Vasile, *Termenii de înrudire în limba român* , Bucure ti, Editura Academiei R.P.R., 1966.
- StUBB = „Studia Universitatis «Babe -Bolyai»”, Cluj-Napoca, I, 1956 i urm.
- ineanu 1925 = Laz r ineanu, *Dic ionar universal al limbii române*, Bucure ti, 1925 (edi ie rev zut i ad ugit , Ia i, Editura Mydo Center, 1997).
- TD – *Basarabia* = Maria Marin, Iulia M rg rit, Victorela Neagoe, Vasile Pavel, *Graiuri române ti din Basarabia, Transnistria, Nordul Bucovinei i Nordul*

- Maramure ului. Texte dialectale i glosar*, Bucure ti, 2000 (Institutul de Fonetica i Dialectologie „Al. Rosetti”).
- TD – *Maramure* = *Texte dialectale din Maramure* (materiale nepublicate cuprinzând 7 dosare pe 7 localit i) culese în 1977 de c tre cercetatori de la Institutul de Lingvistic „Iorgu Iordan – Al. Rosetti”, Bucure ti.
- Teaha 1961 = Teofil Teaha, *Graiul din Valea Cri ului Negru*, Bucure ti, Editura Academiei R.P.R., 1961.
- Teaha 1975 = Teofil Teaha, *Termini de origine maghiar în graiurile din Oltenia*, în FD, IX, 1975, p. 113–119.
- Todoran 1984 = Romulus Todoran, *Contribu ii de dialectologie român*, Bucure ti, Editura tiin ific i Enciclopedic , 1984.
- Tratat* = Valeriu Rusu (coord.), *Tratat de dialectologie româneasc*, Craiova, Editura Scrisul Românesc, 1984.
- urcanu 2005 = Rodica-Cristina urcanu, *Sprachkontakterscheinungen: Rumänisch-Deutsch- Ungarisch in Baia Mare und Umgebung*, Band II, Cluj-Napoca, Editura Risoprint, 2005.

NUME DE LOCALIT I

AJ = Ap a de Jos; BA = Biserica Alb ; Bb = Breb; Bd = Bude ti; Br = Bârsana; Bz = Botiza; G = Giule ti; P = Poiana Bor a; S = S pân a; St = Strâmtura; Pl = Pl iu .

LEXICAL INTERFERENCES IN MARAMURE

(Abstract)

The researched area belongs to Maramure subdialect, spoken in the north-west area of the Daco-Romanian dialect. This dialectal area is characterized by a strong archaic feature, namely the preservation of the old language stages at the level of all compartments. As a result of the long contact between the Romanian people from this area and the speakers of Ukrainian language especially, and of Hungarian and German, there resulted a specific feature of Maramure subdialect, mainly present in the vocabulary compartment and demonstrates once more its „open” character. Thus, we registered a considerable number of foreign elements in the vocabulary. The Ukrainian influence is the strongest, here we find original Ukrainian terminology in every activity domain, with the exception of the professions, where most of the words have Hungarian or German origin. The second influence, as frequency, is the Hungarian one, especially in the administration and civilization terminology. Ukrainian and Hungarian elements are well fixed in the vocabulary;

from these the Romanian language has formed derivatives, expressions and lexical families. Words of German origin are registered only in the profession terminology and less in the household object domain, and are used mostly by men and less by women.

CUVINTE-CHEIE: *elemente alogene, dialect, subdialect, lexic, arie dialectal , diacronic, sincronic*

KEYWORDS: *allogeneous elements, dialect, subdialect, vocabulary, dialectal area, diachronic, synchronic.*

*Universitatea de Nord din Baia Mare
Facultatea de Litere
430122 Baia Mare, str. Victoriei, 76
farcasmircea@hotmail.com*